

ВОЕННА ЧИТАНКА.
Ч. 2.

"ЧЕРВОНА КАЛИНА"

ПРИСВЯТА
УКРАЇНСЬКИМ СУЧОВИМ
СТРІЛЬЦЯМ

Видавництво українського народнього учительства.

Відень, 1915.

0122104 66 4

ВОЕННА ЧИТАНКА.

Ч. 2.

„ЧЕРВОНА КАЛИНА“

ЗБІРКА

ПРИСВЯЧЕНА

УКРАЇНСЬКИМ СІЧОВИМ СТРІЛЬЦЯМ

В. Верку
зложив БОГДАН ЛЕПКИЙ

ІЛЮСТРУВАЛА ОЛЕНА КУЛЬЧИЦЬКА

ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО УЧИТЕЛЬСТВА

ВІДЕНЬ 1915.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ

УЧЕБНИК

МАТЕМАТИКА

СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

МАТЕМАТИКА

СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

МАТЕМАТИКА

МАТЕМАТИКА

3 ДРЕВНИИ АА ТОЛМУКАНИИА У МАИИ

ЧЕРВОНА КАЛИНА
ПІСНЯ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

Му́зу не-мі ку-ка-ва до-ма - ма - ма
ма-ма-ма-ма е-к, ба-ба-ма-ма ма-ма ба-ба
і-ма ба-ба-ма-ма е-к, ба-ба-ма-ма
ку-ка-ва до-ма - ма - ма ку-ка-ва ма-ма - ма
а ма-ма-ма-ма ма-ма ба-ба-ма-ма і-ма ма-ма
до-ма-ма-ма-ма.

До Січових Стрільців.

Кінчала ся довга, гнітуча, невниосимо тяжка тишина перед бурею.

Численні, буйні змари, що довгий час не давали нам спокоею, збили ся тепер в одну велику, темну масу, яка настунала зкільця, але невниосно в тім невідомім туюім роугоні, котрому немає вороття.

Над зеленими, раскин оочем покрятими садами, над швами, позними небувалою урожаєм, над хатами, в котрих гостила юва, добра надія, повисло жарове нещастя — тяжшого, великого и глибокого, мов море. Ріки мутно течуть, шорохи паш прикривають, земля стогонить . . .

Ще останній кляпоть синього неба, невідгадана темнія світ заступила.

Даром виваш свої очи в темрану, бачиш одно: надходить небувала туча; даром ужо пошаш на звіди — чуши одно: підземний, алозничий гук, рев страшиных, долго здеркуваних сід, котрі ось-ось роводять греблю культури і пічкуть диле діло рубін. Щеє грізного, долго сподіваного в неможлимого, щось, чого ми ждали й боили ся, кликали й здеркували, бажали й ненавиділи, лить ся за хлязку перед пашами оторозілими очима у веїй кривавій, осліплючій величі.

Ще хлязка, ще хлязка . . .

І тоді, як в темних, бурливих змарах літають понад морем білі мари-чайки, так розлетіли ся понад нашим краєм відомі Української Ради, щоб творити відділи Східних стрільців — добровольців.

Ворог їде — нападѣть на стрічу! Бороніть свого майна і духовних придбали народу перед залпом дикого моря. Хоче нас споконвічний ворог змести з лиця землі, хоче наш край запалити в потоках сльї і крові — не даймо є!

Най знає, що не на мериї їде, най знає, що по найбільшій скарби нещасного народу святотательною рукою сгнути, най знає, що сьї такий злочин йому безкарно не мине — най знає!

Ви чули і почували того змину. Не сотнями, а тисячами злетіли є з усіх сторій краю, в одну чалкату на все гетонні, неустрашних, і дасть Біг, непобідних лицарів святої народної справи.

Та не всім вам припала та честь: остати й витривати при тїм великім дії. Не ваша зша... Історія прийме намір за вчинок — побачите!

Від тої незамитної хвилини минуло багато — багато тажких і як вічність довгих днів.

Помовило диво на зеленім дубі й осипало є, повстала степова трава і перетіла, знає білий сніг на червоні нозі і розтопив є, ледом стали є і озеровавальною водою назово розлились запі гірські потоки — а вас нема!

І знова співа юр, наспіла і знова на землі, доросли логном справлений, носі, вахучі квіти наципи і знова за-співали шашки і зашуміли вітра з далеких, далеких сторін — а вас нема!

В бою стоїте невинуті.

Дивив є на вас Добуш із своїх зачарованих несор і кивав головою. Король Гуцул посеред гуку грімів і рову гармат благословив вас з Східельського дєрла своєю скама-нілою правницею; старі козацькі могили, розсіянї по широкх стєнах, мов зорі по небі, збігали є в глуху обізму ніч і шепотом розказували одна другій велику повість про наш

бої, зусилля і змагання, а дніпрові пороги якже жадібно ловили кождий відгук зустрілі з наших рушниць, і кождий приказ наших провідників, і кождий наш зойк і кождий передомертвий стон, щоб научити їх до тої великої пісні-думи, котру шумів полонсь Дніпро нашим козацьким предкам, а котрою долігатиме наших свободних нащадків.

Тисячі серць, від котрих відірвали ся ви в благороднім лицарським перенні, тисячі серць окерявлених болем розлуки, кривдою неволі, страдіттами війни не сто разів на добу приносили ся й летіли вам на стрічу, і по сто разів у нія душі наших предків божевільними томищами збирали ся донкола нас там, по тих кривавих полях, щоб праслядати ся вашій славій роботі. А ви — за гуком гармат і за блиском куль, за нуждами і невгодами воєнного життя навіть не закримітали їх, не бачили, не чули.

Били ся і гинули без зайвого шуму і лишнього сьєнту, як на борців пристало. — Честь вам за се!

Честь, — бо хібаж має стати на дяку?

Ви потухаючи ватру предківської слави розпрости і роздухали наново коштом власного життя.

Гинули, щоб Воля не пмерла.

Ви народили, що славу хотіли за вигоду промінати, мечем блиснули перед очи, щоб пригадав собі, яких батьків діти.

Ви наш державний прапор, етолочений коштом наїдника і оплєгавлений сльозою перевертня, підняли з величю людного шляху, випрали у власній крові, оспатили жертвою і заткнули на шпильці ідеалу, щоб бачили його свої і чужі, далеко і далеко!

Ви цілому світови дали доказ, що там, де рішаєть ся доля культури, Україна не стоїть з заложеними руками, що в боротьбі о визвілі народів є вона не видцем посторонним, а союзником вірним, готовим бити ся до останньої капі крові, як били ся хоробрі наші предки, обороняючи Європу перед заливом монгольського моря.

Ви нікчемному ворогови, що клеветою поганяв нас перед світом, дали відповідь великого народу, сіду відповідь

гарним ділом на погане слово. Ви надію, що відходила від нас, запернула з каліткового моста, бо наша справа не провала і не пропаде ніколи, поки наша широка земля родить таких буйних синів, як ви.

Честь нам за се! . . .

Що буде завтра — не знаю. Але в будучности бачу, як на перше весняне свито хороводи наших дівчат ідуть з вінками зеленої рути і синіх незабудків до самотніх стрілецьких могила, як в наших кадрових хатах поміж спатими образами несуть ваші поцурбані шаблі, як молоді мамі учать своїх маленьких дітей разом з першою молитвою вимовляти імена ваші, і як батьки, з пошаною показуючи на вас, говорять до синів: „Дивіть ся, то останні борці за волю України!“

Чи хочете ще більшої дяки?

Бондан Лисий.

До молоді.

На вас, завзяті воювацї,
Воріт на щастя України,
Кладу найпрекрасній думки,
Мої сподівання єдині.

В вас могила ще грає кров,
У вас в думках ще має бруду,
Палає в серці ще любов
До обездоленого люду.

Не занедайте ви її,
Не розрубайте по світлі воює, —
Нехай вона ваш дух гартує
У чесній, славної боротьбі!

Бо стоголовий людський кат
Лютує, дужчесь що диня . . .
Не можна тратити і хвилини,
Поки ще стоїть темний брат.

Поки живий, мерціє нести
Сліпому світло просвіти,
І в серце, смертно повісти,
Живу надію закрити.

Шануйте рідну його річ,
Навіть без хитроїсть своєю
І розжесіте над землею
Ви непрозору, глушу ніч . . .

Хай кат живе, а ви любите
Свою окрадену родину,
Ні за всі сили до загину
І навіть душу поможіть!

М. Смирняк.

Види, брате мій,
Товаришу мій,
Відіймаєш сірце широким
Журалом з землі...

Кануть — шу, шу, шу,
В чужий уяру...
Закри жодя верелету —
Кривавий вітру...

Морехата в темі
Бескомнатний плах...
Ганьстиве в своїй криві
Сидіть по журалом...

Чути — шу, шу, шу,
В чужий уяру...
Закри жодя верелету —
Кривавий вітру...
Кривавий вітру...

Тужна-жалібна пісенька невиможно подобала ся Стрільцям. Один з них попросив, щоб Кубанець написав щось до його пам'ятника. Він написав:

„Храброму, Українському Січовому Стрільцю —
С. Кор... шов“.

— А чому ви плакали співачки? — спитав хтось підкавішній з гурту.

— Якже не заплакати? Коли лише на час галину, то так і заплачу — говорив козак. — Заплачу, бо пригадаю собі, що ви ті молоденькі борці за волю України, ті українські Січові Стрільці, про котрих слава ще перед війною по всій Україні, а навіть по всій Росії дунала... У нас жодя такі серця, така думка як і в мене, як і у прочих сибірських моїх братів... А ми ж мусимо у себе стріляти!... Та, се війна!... Пройде час — і ми вже мабуть недалеко — коли вернемо ся назад славно козацтва і наші козаки будуть знова вірні своїй Україні, як колись були... Та, поки-що мусимо ще терпіти — ждати...

Сі слова „російського“ козака викликали у наших Стрільців величезне врагіння...

За кілька годин сотня рушила даліше, але без козака-Кубанця. Та його слова і даліше кожному в нас дунали у вухах...

„Той час недалеко, але поки-що мусимо терпіти — ждати...“

Вісник, 1/III. 1915.

А. Бе... к

(в „Свободі“)

Видки, брате мій,
Товаришу мій,
Виділяють сірим шармом
Журнал в парі ...

Чути — що, що, що,
В друці урр ...
Заки море верелу —
Красома сітр ...

Моретиль в ома
Колонетий шлах ...
Гаветиль в сірй крмї
Сид по журналу ...

Чути — що, що, що,
В друці урр ...
Заки море верелу —
Красома сітр ...
Красома сітр ...

Тумна-калібна пісенька невтомно подобала ся Стрільцям. Один з них попросив, щоби Кубанець писав де ще до його пам'ятника. Він кинув:

„Храброму, Українському Січовому Стрільцю —
С. Кор ... ши“.

— А чому ви назвали співаючи? — спитав хтось цікавішою в гурту.

— Наско не заплакати? Коли лише на вє тавну, то так і заплачу — говориш колиш. — Заплачу, бо пригадаю собі, що ви ті молоденькі борці за волю України, ті українські Січові Стрільці, про котрих слава ще перед війною по всій Україні, а навіть по всій Росії лунала ... У вас же такі серця, така душа як і в мене, як і у прочих сиводомих моїх братів ... А ми-ж мусимо у себе стріляти! ... Та, се війна! ... Пройде час — і ми вже мабуть недалеко — вже вернець ся назад славно покатина і наші козачки будуть знова вірні своїй Україні, як колиш були ... Та, поки-що мусимо ще терпіти — ждати ...

Сі слова „російського“ вождя викликали у наших Стрільців величезне враження ...

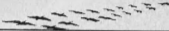
За кілька годин сотня рушила далше, але без козача-Кубанця. Та його слова і далше кождому в нас лунали у вухах ...

„Той час недалекій, але поки-що мусимо терпіти — ждати ...“

Українка, 1, III. 1915.

А. Ба ... к

(в „Свободі“)

ЖУРАВЛІ

слова БОГДАНА, музика ЛЬВА ЛЕПКОГО

Музику ЛЬВА ЛЕПКОГО

Бо ти рази був нашім мотом був рази нині

Був нашім мотом і був нашім мотом і був

Моти, моти, моти, моти, моти, моти

Наді і моти, моти, моти, моти

Моти, моти, моти, моти

Завіщання.

Друзі, я вже кінчу важку роботу:
Зробив, що зміг: зімліла вже рука . . .
Пора шукати тихого кутка,
Де захвистна тиша сцілить мою турботу.

Он на степім горбі мов сестри дві береш
В гірським потоці микють сплетя віт.
Там вилни трава красить осінній шліт,
Який просили вже сердешні наші слези.

Недавно там спочив по довгих трудах бою
Наш командант. (Земля йому пером!)
Накрийте нас обох одним ковром,
Нехай земля на-все зєднає нас з собою.

Не жальуйте мене: наживи ся я доволі
І дорого продав своє життя.
Моя імя вжепресне з забуття,
Як ударить грімко дзвін на празник мира й волі.

Та щить! Все чую зов з тямної країни:
Пора мені зійти на другий шлях . . .
Іду до тих, що впали на полях.
А нам послан ся шлях на півні України.

Відень, лютий 1915.

Петро Карманський.

(З „Вісника Союзу визволення України“.)

ВЕСНА 1915

Похорон стрільця.

За горами гори, хмарамі повні,
Високі гори, просяні повні.

Довернули гора, пократі непроглядним білим простиралом,
улігчати темним лісом чаплиним. На дворі сніжна зурява, не-
далеко чути спальної гурнот гармат і тараканами машинних
крівель, а в долині над річкою Славською в селі Славській в Свіль-
щані, над самою боскою лінією, чути похоронний спів. Се
українські Січові Стрільці свого товаришка, який доси діяв
з ними радість і смуток та всі нещаги, що їх знала жовобри-
на війні, товаришка, який добровільно разом з ними пішов

на поле бою, щоби своєму українському народови здобути красну будучність — віддають посліпну прислугу.

Для 28. лютого сего року упав, поцілесний ворожою московською кулею, український Січовий Стрільць Павло Амбросійчук. Уроджений в 1894. році в Устю єпископським Борщівського повіту, на перший поклик вступив до українських Січових Стрільців і в стрілецьких рядах боронився без перестанку аж до своєї смерті. Смертельно раненого ворожою кулею в Рожанці півдній коло Славська привезено до Славська, де оєйчас помер. Поховано його в Славську на горі напроти церкви, на наднім місці, де перехрещується ся вулиця Маріяна Шашисевича з вулицею Тараса Шевченка.

Похорон Павла Амбросійчука відбув ся величаво — як на воєнні часи. Відділ українських Січових Стрільців, який тоді пробував в Славську і був вільний від служби, віддав своєму погибшому товаришеви посліпну стрілецьку потесть та відспівав похоронні пісні. Були і пісні від служби жовітри та славічанські Верховиці.

Перший промовив шарох з Лавочного о. Іван Кузьменко, підносячи, що погібника не треба зважати за звичайну поєнну жертву, але за одинця, яка свідома свої цілі боролася за народну українську ідею і за єю ідею поклала своє молоде життя. Українські Січові Стрільці, втративши хороброго товариша, понесли жертву — та се жертва потрібна, якої в війні не дасть ся оминути.

Іменем стрілецької старшини попрощав погібного Павла Амбросійчука горючими словами начальний командант українських Січових Стрільців Гриць Косак. „Не є се перша жертва — говорив він — яку приходить ся в теперішній кривавій війні понести українській стрілецькій організації, однак дай Боже, щоби єї жертви принесли нам бажану волю. Погібник був одним з перших. Для него не було задчі, якої він не міг би сповняти. Він воєць героїською смертю за велику справу, а його могила нагадувати ме вас, що в ній спочиває український Стрільць-герой і заохочувати ме кожного до боротьби за народні права.“

Всіхня під товаришів промовив сотник Дмитро Вітовський, коротко, по військовому звичаю, і звертаючи ся до отамана Писака, закінчив свою гарну промову словами:

*„Влагодіємо, отамане, серед селя старих,
Дорогого товариша Стріляна в сару селян вкохати.“*

Писакамі могли, Січовий стрілецький хор відспівав пісню: „Чуєш, брате мій“ — і Січовий відділ вернув назад на свої позиції.

Богато упало великих борців.

Богато упало великих борців
На полі тяжкої борби о свободу,
Без слави і пишних, блазучих вінциїв,
Пеначе не було на світі їх зроду.

Богато вже кровю повсюди лилось
Усупі з гіркими, дрібними сльозами,
Богато і гора зазнать довелось
І гинтя в людській неволі літми.

Та прийде той великий, сподіваний час:
Не буде насильства й тиранів жстоких
І народи вчууть святий правди глас
І вийдуть на волю із тюрем глибоких.

Тоді помануть всіх погибших в бою
І славою вирнуть на вічнії реки
Усіх, що спасали вітчизну свою,
Що перші були і борці і пророки . . .

О. Ковальско.

Ясениця горіла . . .

I.

Ясениця Сільна горіла . . .

Ворог подав ся по триденній завзятій боротьбі назад і своїм маршарським звичаєм палив села . . .

Село горіло . . .

Але не чути гамору, голоїш, зойку . . .

І не чути трубни соціалської сторожі огненої . . . І не чути реву худоби, бредання собак . . .

Село горіло . . .

Сувокієво горіло . . . тихо, сувокієво горіло . . .

* * *

Яць Олексівський стояв у стіп гори Кабали.

Перед ним просторі долини, перед ним горючі села, перед ним горюче його село, Ясениця Сільна . . .

Стояв сумно задуманий . . . От, от горить церков
свята . . .

От, от горить школа ім. Тараса Шевченка, величавий
будинок, гордість і слава Ізясична . . .

От, от, вже палахкотить крамнина, читальня „Про-
світи“, шкільні громадський . . .

Йому серце рвалося на кусні . . .

Довголітній сердечний труд, довголітня його праця,
його і других свідомих громадян праця . . .

Усе горіло . . .

Усе добро горіло . . .

* * *

Обтирав сльози спирацьованими руками . . .

Рап ще глянув на своє село рідне, у котрому так гірко
трудився для своїх братів, глянув на обійстя своє, що вже
сповсало, підійс невеличкий клунок, спрямував дальше
в гору і шепотів тихенько: „Се за волю твою свету, мій бід-
ний український Народо“ . . .

II.

Йшов дальше . . .

Що крок надбував сліди бою . . .

От порита гранитами земляця . . .

От торвістер . . . тут калюжа крови . . . там кріс . . .
тут набол . . . там знов калюжа крови . . .

Дійшов до вершка гори Кобала . . .

Йому ажорошило серце . . .

Ось один труп, ось другий . . . третій . . .

Ось знов труп . . .

Стояв наче без тамки.

Такий страх, такий дикий страх обніав його душу . . .

Переміг себе . . .

Наблизився до трунів.

Ось лежить молоденький воєк . . . на грудях кровця
накпіла . . .

Його мертве молоденьке лице такє супокійне, такє по-
гідє . . .

Так вмирають лише молоді герої . . .

Ось другий, і ось молоденький, ось третій . . .

А ось . . . Воже . . . Воже . . . ось, ось . . . се син його,
се син . . . його розрада . . . його надія . . . се рідний син
його Гринько — український Січовий Стрільць . . .

* * *

Копав могилу . . .

Опраць-сваними руками копав могилу . . .

Ген, ген на високій горі, копав Січовим Стрільцям
могилу . . .

Копав синові своїому, однакони могилу . . .

* * *

Такий сердечний, такий болючий плач, ген, ген на
горі, на свіжій могилі . . .

Так гірко, так гіршеюче ридє батько-селянин на гробі
свого сина . . .

„ . . . Сомале лений . . . сину єдиний . . . одного я тебе
мав, одного-єдиного, і в школу тебе давав, і вчив я тебе,
не для себе, не для свого добра . . . я вчив тебе у хосє
народа бідного мого . . . ”

І такий зойк, такий болючий зойк . . . такий невольний
білє у хлопських грудях . . .

* * *

На свіжій могилі мови є старий батько . . .

Душа його успоковалась . . .

Притуляє є ще раз до рідної землі, що сина його
пририла, і цілує є землицю, шепотів через сльози: „Є є
воля твоє свята, мій бідний український Народе . . . ”

Карпати, 29. XI. 1914.

☛

Море позжовклого листа,
Повінь зімраних квіток.
Бачу, а може лиш єнить ся
Тихий, пантатарий куток.

В мрамірній вірі могла,
Хрест на могилі скринить,
Біла хреста моя мила;
Канцля і молитв єн . . . цить!

Боден Лейкнй.

Чи чуєш, як в бешкетях грають
Затоплені сурми і дзвони?
Псалом покання співають
Минулих років мільони.

Чи чуєш ті бойки підземні,
Зловіщі ридання і стони?
То родять ся в челюстях долі
Градучих років мільони.

Боден Лейкнй.

Добровольці.

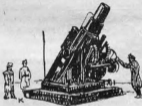
До одного полку вступили всі місцеві студенти і молоді інтелігенти.

Вони об'їзні подихом воєнної дірники. Се вже молоді мужі і вони мають уже першу свідомість свого, що мусять бути героями.

Розуміють вони вже ту велику небезпеку, яка грозить рідній країні; розуміють, що мусять вобідити, коли хотить захистити те, що найдорожше їм: національну культуру, свободу рідної країни.

Знають вони вже чимало про гореч, яка лежить у прямиці смерті, а узяв їх задалегідь подалась на зустріч їй — смерті. Вона очистила їх душі, а зродилося перед ніками лицарське й постичине розуміння смерті за рідний край підняло в них — до нового життя.

(1) „Frankfurter Zeitung“.)

Під Великдень на чужині.

Крізь шуми кривавих рік, крізь невгамовний рев гармат чую, як там, десь далеко, у нас, заграли великодні дзвони, як священник трічі підняв святий хрест у гору і трічі промовив вазике, довго-дожидане слово: „Христос Воскрес“.

Чую, як з тисляч грудей вихопив ся один великий стон, один червоний крик, один підземний зойк: і нам налетить ся життя!

Ріки скинули з себе ледяні окови, і свобідно плывуть у Чорне море, а ми малиб в залізних оковах пероді ходити до суду-піку?

Дереза соками новими набреніла і нараво у зелене листя зберуть ся, а ми малиб в знебрачому захміттю на суді народів стати?

Земля відкрила своє родоче лоно, прийняла зерно із спрацьованих долонь і землі його і кростає людям на косенний ужиток, а ми малиб і дальше дивитись, як ворот її грішною стогою знемажливо толочить і зерно в свої засійки песе?

Птахи в далеких виріїв пертають і жалібно кричать, побачивши згаряца й руйни, а наші браття-провідники, журавлі народного стада, малиб на віки остати ся в Сибірі, в мертвецьки-зимних краях?

Хресте. Ти муки прийняв за нас грішних і на дереві сорому повис і на третій день во славі великій воскрес, а наші сини, батьки і браття малиб намарне терпіти і конати?

Намарно малаб лити ся горяча людська кров, намарно піла країна малаб стогнати, мов одна велика Голгоета?

„Як ісчезає дим — най счезнуть, як там віск від акци огня“ — так най пропадуть на віки і віки вороги народнього воскресення!

Чую, як там далеко, по-над ріками, що червоно течуть, по-над полями, що чорним смутком сумують, по-над шибеницями, що тяжким довором сириняють, по-над розритими гробами наших батьків звесять і грають величодні дивони.

Господи Астий.

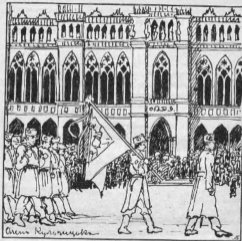

Розривало ся серце мое,
Як прощавсь я з тобою, мій краю!
Розривало ся серце мое
На куски. І Вігне, що не знаю,
Чи на світі ще гіршого є,
Як тут за тобою, мій краю!

Чи на світі ще гіршого є
Понад біль, коли тріскають струни,
Ті, що серце визнали твоє
Від дитини малої до труни
З всім, що рідне, кохане, своє?
Чи на світі ще гіршого є,
Кали рвуть ся сердечній струни?

Господи Астий.

Присяга українських Січових Стрільців у Відні.

Велика, готична зала віденського ратуша прибрана синьо- і чорно-жовтими та біло-чорно-червоними хоругвами, умята пальмами й олівадрами, освічена рясними павуками. Мальовані вікна мерехтять опалесним світлом зимового перлам'я.

На високій вежі пробіла дев'ята година. Народ починає напливати повільною, мовчальною елією. Пані, священники, молодіж, почетна сторожа з синьо-жовтими піднясками. Стілки Українців не бачила тая зала ніколи!

Вдарило Ч, на десету. Задудніла намши́ плітти і рішучим, воєвським проном увійшла віденська, занасна сотня

українських Строних Стрільців під проводом д-ра Гріняка. За ними йде відділ віденського стрілецького корпусу з хоругвою й оркестром.

Представники наших воєнів з д-ром Костем Левинським на чолі і делегати міністерства війни займають почесні місця.

Віденський гр.-шт. парох о. мітраг Жук починає прити службу Богу. Співає віденський український хор під управою о. професора Туриселца. Неважко і світлоно гомонить наша церковна пісня між склепіннями віденської ратушевої сади. Де і в яку найближчу пору заблудила вона? Аж ту, в ті високі мури прийшла, щоб поблагословити своїх лицарів-добровольців на бої за волю України.

На службі Божій промовляє о. євangelник Лемкогубський. „Майте заповіти присяги, що заповіт своє піддасте вітчизні — і подерсите присяги. Виж нащадки тих лицарів-побідників, що не раз своїми грудьми боронили слави і волі. Ви сини того народу, що не знає иншого володаря, крім Франца Йосифа I. — сини Тироляців сходу. Ідїть у бій за свою волю, за Україну. Бог Отець нехай вас хоронить, Пресвата Дїва Марїа омонером нехай вас криє, архистратиг Михаїл нехай вас веде до боротьби за народ, за цїсаря, за вітчизну.“

„Согня в лїво глянь!“ — кличе євangelник і хоругва віденського Deutschmeister-Schützenkorps-у переходить попри согно українських Стрільців.

Др. Томашівський проводить присягу. Слугу, велику присягу. Слухайте її на всі, що на наш народ дивили ся з прихистком і крім вітчизної клявоти, крім злобного наміру не носили для нього більш ніщо за палухом, слухайте, бо отець синя того народу даєть вам відповідь прикладну.

Музика грає неважну арию Гайденового янму „Боже буди покровитель“. Боже буди покровитель нашому цїсарю, нашому божатланному красни, нашій частїй і святїй народній справї!

Генерал Радичевич говорить іменем міністерства війни і кінчить коротку, палку промову викликом на здоровля нашого Монарха.

— Най живі! Най живі! Многая літа!

Хоругвою хилить ся в діл.

Забірає слово президент Головної Української Ради
др. Кость Лепицький.

„Ідете до бою під шийшню велику хвилию, щоби посто-
яти за велику нашу справу. Не виринкає нас ні рідна мати,
ні батько, а виринкає нас українська громада, яку судьба
виперла з рідною краєм. Шлемо нас бороти ся, добунати
слави, народ наш визволяти . . . Нехай замовить голос зло-
бої клявоти. Наші добровольці спінать до боротьби з непри-
миримим, відвічним порогом Україн, з невмолним порогом
Австрій. Поруч австрійських військ, поруч німецької со-
внаної армії, ідуть у бій українські Січові Стрільці!“

По дрі Левиньськім говорить голова Вовної Управи
др. Кирило Трильовський. Зразу дякує по німецьки пред-
ставникам військовоих властей, а дальше кінчить по україн-
ськи. „Працаю вас, молоді Товариші, іменем Української
Вовної Управи. Ви не співаєте лише, „душу, тіло ми поло-
жим за нашу свободу“ — але виклачете ділом, як треба ті
слова розуміти. Йдете до бою за волю українського народу.
Ще не умерла Україна!“

Сая підхоплює останні слова і бадьорі звуки гомонять
голосно в гордих просторах віденської Volkshall-і. Німці не
розуміють слів, але відчувають душею, що народ, котрий
в такі тяжкі часи спроміг ся на таку велику, ширю й добро-
вільну жертву, котрий молодіж свою з власної, вільної
і неспримушеної волі шле на тяжкі карпатські бої, справді
не може й не пошанувати.

На кінци говорять ширю і різко від душі, аж на справ-
жнього вожака пристало, сотник Дмитро Вітовський:

„Дорогі Товариші! Приношу вам привіт з Карпатів,
привіт від тих, що шшцуть історію української долі своєю
кровю. Приношу вам привіт від наших попалених сід, від
прибитих батьків, від заплаканих сестер. Спініть у бій!“

„Повань, Товаришу, усе! Забудь усе. Не оглядай ся
по-за себе. Не станлай ніяких умовки. Не роби ніякої

угоди. Чиназ тебе труд, грозить тобі голод, чиназ на тебе смерть. Але ступай смілим кроком, бо кличе тебе вітчизна, кличе тебе Україна. На твоїм прапорі слова: „Смерть або воля“.

„Ви йдете як запашна сотня. Маєте скріпити сили товаришів, що беруться вже з ворогом. Маєте виповнити порозні місця, які куля первала. Дорівняйте своїм товаришам. Перепишіть їх! Ланкете від кулі, або вернете побідниками“.

„Отче, благаю Тя² — співає хор, немов справді благаючи Всевисшнього, щоб усі слова і усі бажання бесідників того великого свята сповнилися, щоб наші Стрільці вернули до своїх рідних хат освіті славою, загартовані борбою, щасливі почуттям, що сповнили свій святий обов'язок, що звільнили вітчизну — Україну.

Бажав їм того також поручник Deutschmeister-in, котрий промовив гарною українською мовою. Присутні виходять в салі і стають збитою лавою по обох боках високим сходів відеського ратуна. Серединою ступає Стюпа сотня. Хорунжий несе синьо-жовтий прапор. Галасне „славно“ лунає поміж вольонами величавої будівлі. На Стрільців спливають ся квіти.

З верха високої вежі глядить на них зелізний лицар, а там дальше старинний Стефан і камні статуї і великий Вург.

„Ходом руш!“ — кличе сотник Гіряк і сотня витягненим кроком переходить попри Вовку Управу і попри представників міністерства війни. Синьо-жовтий прапор на переді.

Відходять все дальше і дальше. Починає падати сніг. Дрібний і білий. Зивкли . . . Немов сховалися між сніжками білих карпатських верхів . . .

Б. Л.

До України.*

Присвячено О. Степанівіч і С. Галенку, українським Дітятам-Орлятам.

Мати-земле! — глянь, яко сходить
День великої судьби . . .
Великом весь край твій
До невольної борби.
Чуй! Нестримними родами
Йде у лютій бій твій люд,
А весь світ глядить із дивом
На його преславний труд.
Во в твоїх родах, Святая,
Возро йдуть — твої доньки,
На життя і смерть готові,
Як бессмертні козаци.
Хоч шойно цвітуть їх липня,
Ім не горе, їм не жах —
Во з їх руц твій ворог гине
На скривавлених полях.
Слава, Мати! Слава, земле!
День побіди, день іде!
І у вольну Україну
Горде польний люд прийде.

Осипа Грещай.

* З „Вісника Сечев для школи України“.

Два Стрільці.

Прислати Іванови Чомолі.

Стрільці два вертали із стени нічної
В село до своєї квартири.
Якраз вийшло сонце із сторони тої,
В котру то вони доходили.

Поглянь лишень, брате! До сонця ідемо! —
Один стрілець каже, а другий:
„Гей, довго вже йдемо. Колиж нажземемо?
Вже йти далі годі з ватуги.

— Та, брате, про бій наш? Нічого, кинь журу!
Щоб волю добути, богато
Часу, труду треба; а скільки упадеш,
І спійки знов встанеш, не знати . . .

Гей друже! Та тажко лишень се подумать:
Вже тільки ми бєм ся і бєм ся!
Назад уступавем, край рідний лишавем,
Й побіди ніяк не дівкаем ся . . .

А вісти-гадюки нові сиплять муки:
Товариш там внає в летім бою,
Рони там лишали, а там чету збили,
Четар, мій товариш, в пезолі.

— Се правда, погано. Та плакати не стану
Й надії держати ся мушу.
Хоч та журба-гора, глибока мов море
Й у мене теж торкає душу.

А той: — Та вже, звісно, відспівана пісня.
І всім нам судиться могила.
Та в мене родина, та в мене й дівчина,
Всіх них — тут — вмирати — не сна . . .

— Ах, що там родина?! При чім тут дівчина?
Знай: вище призначення долі
У груди я маю, його заковав:
Мій край, рідний край у нероці!

Мій голубе-брате! Як му умирати,
Прохаю тебе в сю хвилину:
Моє мертве тіло візьми звідси біля,
У рідній землі хай спочину . . .

І почесний хрест мій на левті червоній
При серцю на грудях положив,
А в руки рушницю, дружину-вострицю,
Бачивш побіч мене ти вложив.

Так му я лежати і повір дивати, —
Усе ще стрілець, навіть в гробі.
Як прийде час встати і ревом гармати
Він дасть мені знати о собі.

На гріб мушки в'їдуть — заграва побіди —
З багнетів круг блисне; мушкетери
Враз всі заговорять, я встану при зброї,
Вираїні, Вираїні елужити!

Осінь, 1914.

Ол. К—а.

Стрільцький лист.

Від Стрільців сестри Вітовського дістала президія Союзу для Визволення України слідуєчий лист: „Божья лїтїя в Карпатах, I, LV. 1915. Намі Стратий Четвер. Замість бажанья веселих Свят шлемо усім Вам, що в Союзі працете, сердечний привіт і щире признаннє за Вашу велику і важку діяльність. Серед загальної катастрофи, притгнобленнє і знепїри, думали Ви високо піднести національний прапор і Ви одні держите його певною й міцною рукою досі. Може мило Вам буде дізнати ся, що Ви не самотні в своїх змаганнях, що і ми не тільки жовїри, але і будучі горосанє Вільної Самостійної України. Велика історична ідея перестала бути для нас лише переконанням, вона проела в характер і душі наші, перейшла в діло, стала основним перпом життя нашого. Ми знаємо, за що ідемо на труди і бої, за що лишаємо могилу за собою на своїх і чужих горах. Ми свідомі ціли нашої на будуче і доріг, що ними йтимо в життя своєму. У нас давно кристалїнує ся те, що Ви сказали в статтях: „Перед воїнами завданнями“ і „Думки про демократїю“. Ми свідомі сього, що від нас залежить, чи теперїшнє поколїннє залишить ся золотом картою в нашій історїї, чи скажуть про нього, що жило в велику пору, та заснало її. Богато ми перейшли, пережили. Були у нас хвилї глибокої знепїри і песимїзму, коли здавало ся, що вже все пропало, а в знепїреній і пропаленій душі лиш земля і нудь остали і мука болюча. Гей, як би Ви знали. Та се минуло. Не ті ми стрїльці, що з початку були. Ми змушїли, загартували ся, набрали залїзної шертости. Витворюєть ся у нас щось з давнього козацтва. Посїла кровя і могла товаришів наших, що полагли в горах високих, в дісах смереконих. Посїла смерти

An das ukrainische Volk!

O Volk, voll seltsam schöner Poesie,
Voll trauer Liebe und voll Tapferkeit;
Jahrhunderte hindurch erschien dir nie
Das, was allein den Menschen adelt: Freiheit!

Und doch schlägt auch in dir ein braves Herz,
Voll Lebensglut, der schönsten Zukunft wert;
Drum sei getrost, bezwinge deinen Schmerz,
Der wahrlich dich, mein edles Volk, nur ehrt!

O, schau empor zum Morgensonnenlicht,
An dessen Strahl die Hoffnung neu sich sündet;
Die Muttersprache lebt, die Kette bricht,
Die deine Würde, deine Freiheit bindet!

Kassel, 1914.

August Gottkard.

An das ukrainische Volk!

O Volk, voll seltsam schöner Poesie,
Voll trauer Liebe und voll Tapferkeit;
Jahrhunderte hindurch erschien dir nie
Das, was allein den Menschen adelt: Freiheit!

Und doch schlägt auch in dir ein braves Herz,
Voll Lebensglut, der schönsten Zukunft wert;
Drum sei getrost, bezwinge deinen Schmerz,
Der wahrlich dich, mein edles Volk, nur ehrt!

O, schau empor zum Morgensonnenlicht,
An dessen Strahl die Hoffnung neu sich zündet;
Die Muttersprache lebt, die Kette bricht,
Die deine Würde, deine Freiheit bindet!

Kasvel, 1914.

August Gotthard.

З М І С Т.

	Сторона
Червона калюжа — пісня із потамаи	3
Богдан Лепкий: До Січових Стрільців	4
М. Старицький: До молоді	8
А. Б—в: Шеня	9
Журавлі, пісня із потамаи	11
П. Карманський: Завіщання	12
Похорои Стрільця	13
О. Копащенко: Богато умало борців	16
Ясенина геріта	17
Б. Лепкий: Море позковного листа	20
В. Лепкий: Чи чуєш?	20
Добровольці	21
В. Лепкий: Під Великдень на чужині	22
В. Лепкий: Розрвало ся серце	23
В. Лепкий: Привітга Укр. Січових Стрільців у Відни	24
О. Гриньай: До України	28
Ом. К—а: Два Стрільці	29
Що пишуть Українські Стрільці?	31
A. Gotthard: An das ukrainische Volk!	33

ВОЄННІ ЧИТАНКИ.

Видавництво українського народного учительства.

Ч. 1. „За Україну“, ілюстрована збірка.

Ціна 30 сот.

Ч. 2. „Червона Калина“, збірка, присвячена „Січовим
Стрільцям“, з малюнками.

Ціна 30 сот.

Ч. 3. Опис рідного краю, з ілюстраціями.

Український Воєнний Музей і Архів

заснований при III. секції української
Просвітньо-культурної Ради, збирає
усні предмети, письма та друки, які лу-
чать ся з війною народів, а середовсім від-
носять ся до подій на нашій території
або виказують участь Українців у війні.
Також веї пам'ятки воєнного життя.

Адреса:

Ukrainisches Kriegsmuseum, Wien VIII.,

Piaristengasse 17, Mezzanin 5.

Vom Preßbureau
des k. u. k. Kriegsministeriums genehmigt.

ЦІНА 30 СОТ.